POKROK
Dne 18. října 1916

V oznamování výsledek platí
Zkuste "POKROK" nejdříve
In Advertisement Results Count
Try "POKROK" First.

Nepřetržité stoupání cen životních potřeb

PRO POKROK UPRAVIL OTAKAR CHARVAT

CENY téměř všech životních potřeb stoupaly nepřetržitě v posledních měsících a není žádné naděje, že by v dohledné době byly sníženy, ba naopak, tvrdí se, že během zimy doznají dalšího zvýšení. Kdy nastane konec tomuto stoupání cen všech potřeb průměrného občana, jenom bozi vědí a ti mlčí. Není téměř jediného předmětu, jehož cena by byla nestoupla. I límečky, které prodávány byly po řadu let, dva za pětadvacet centů, nemožno nyní získati jinak, než po patnácti centech. Prádelny, které dříve obnovovaly bělost těchto límečků za dva a půl centu, žádají nyní za tuto službu tři centy. Z toho je patrno, že každý občan "postižen je přímo u krku," jak se říká. Mohlo by se míti za to, že ti, kteří nenosí škrobených límečků a spokojí se s obyčejnými vlněnými a bavlněnými košilemi, jsou na tom lépe. Ale ani to není pravda, neboť cena těchto košil také značně v posledních měsících stoupla.

Ovšem, límečky nejsou žádnou nutností k živobytí a člověk bez nich se může snadno obejíti. Ale jsou jiné věci, které jsou denní naší potřebou, jichž zvýšení v ceně nás značně postihlo. Netrápí nás příliš mnoho, že hodiny stouply o padesát procent, poněvadž v nejhorším případě můžeme se spolehati na tovární píšťaly. Více postiženi jsme tím, že maso stouplo v ceně v nebývalé míře, stejně jako pečivo. Pěťákové bochníky chleba mizí z velkých a některých menších měst a předpovídá se, že, neučiní-li kongres zákaz vývozu pšenice, budeme platiti za bochníček chleba až dvacet centů.

Dle šetření vládního odboru obchodu ceny životních potřeb stouply o 35 procent v posledním roce. Mzdy dělníků jistě nestouply v stejném poměru. Následkem toho americký lid stojí před problémem, který je vážnější, než se všeobecně za to má. Všeobecně za příčinu toho udává se evropská válka a průměrný člověk přijímá tento výrok jako skutečnost. Není o tom pochybnosti, že hlavní příčinou přítomného zvyšování ceny životních potřeb je evropská válka, ale abychom plně chápali situaci, musíme přiblížiti se k podrobnějším faktům.

Jestliže jdeme k řezníkovi a platíme od 26 do 35 centů za libru masa, čili o 50 procent více, než roku loňského, musíme si uvědomiti, že jsou toho tyto čtyři příčiny.

Za prvé: Neobyčejně velký vývoz masa z této země následkem nedostatku v Evropě. Následkem tohoto vývozu méně masa zůstává k domácí spotřebě.

Za druhé: Snížení produkce masa ve Spojených Státech, což dále přispívá k jeho nedostatku.

Za třetí: Záplava zlata, která přichází do Ameriky na zaplacení vyvezeného zboží. Zvýšení zlata snížilo cenu dollaru, tak že není zaň možno získati tolik masa jako dříve.

Za čtvrté: Zvýšení vydání po celých Spojených Státech jako důsledek industriální expanse, čili, jinými slovy "naší prosperity". Tato expanse zvýšila poptávku po surovém i zpracovaném materiálu a zvýšila také mzdy čili nákupní schopnost. Zákon spotřeby a poptávky přirozeně zvyšuje cenu všeho.

Vedle toho také spekulování v trzích je příčinou zvyšování cen. Maso je tu udáno jenom jako příklad. Téměř stejné jsou příčiny zvýšení ceny chleba, mlékařských produktů, bavlněného a vlněného zboží, kůže a jiných předmětů potravinářských a k nosení. Tři příčiny, zvýšení vývozu, zvýšený přívoz zlata a industriální expanse, jsou v přímém anebo nepřímém spojení se zvyšováním všech možných potřeb amerického domova.

Americké farmy, plantáže, ranče a sady nevykonaly letošního roku svůj díl v zásobování člověka potravinami následkem špatného počasí a různých pohrom. Tato skutečnost měla také dalekosáhlé důsledky a přispěla značnou měrou k zvýšení cen všech potravin.

Po řadu posledních měsíců byli jsme tak pilně zaměstnáni vypočítáváním, jak značně vzrostl náš vývozní obchod, že neměli jsme ani času, abychom uvažovali, že toto zvýšení vývozu má také stinné stránky. Dle zprávy vládního odboru obchodu, náš vývoz od ledna do července roku 1916 byl $2,926,221,372 oproti $1,970,277,207 v stejné periodě roku 1915, což je zvýšení o $458,765,016. Musí býti připojeno, že také náš přívoz byl zvýšen z $1,009,054,558 na $1,467,819,574, což je o $458,765,016 více. Můžeme si dovoliti vyvážeti jisté produkty ze země, ale vývoz některých, jako pšenice, masa a mlékařských produktů způsobil volání po jich zákazu po celé zemi. Lid připomíná si staré rčení, že krejčí chodí bez kabátu na švec bos, poněvadž svoje produkty prodávají jiným lidem, a je v obavy, že Amerika může být nejenom bez kabátu a bot, ale také bez chleba a masa, ježto evropské armády konsumují produkty našich farem a továren.

Povšimněme si situace s ohledem na zásoby pšenice. Je to důležité, ježto se tu jedná o naši chlebovou otázku. Vládní odbor zemědělství odhadl celkovou úrodu pšenice na 611,000,000 bušlů. Tato úroda v poměru k obyvatelstvu je nejmenší v posledních padesáti letech a pokud počtu bušlů se týče, nejmenší od roku 1904. Asi 160,000,000 bušlů pšenice zbylo nám od poslední úrody. Měli bychom tudíž míti 771,000,000 bušlů. Z tohoto množství potřebujeme 625,000,000 pro svoji vlastní spotřebu a pro osev příštího roku.

V přítomné době ale vyváží se ze země přes 5,000,000 bušlů pšenice týdně. Bude-li v tomto vývoze pokračováno, pak za rok vyveze se 260,000,000 bušlů. Poněvadž máme přebytek jenom 146,000,000 bušlů, bude tento vývoz znamenati, že se nám nebude dostávati 114,000,000 bušlů. To znamená, že může ve Spojených Státech nastati nedostatek chleba, leč by nalezl se nějaký prostředek ku změně této situace. Není divu, že cena chleba stoupá. Pekaři do jisté míry za to nemohou.

Pekaři vidí nebezpečí dalšího zvyšování cen mouky a proto jejich sdružení žádají kongres, aby provedl zákaz vývozu pšenice. Mají za to, že je to jediný prostředek, kterým dá se zabrániti dalšímu stoupání cen chleba a pečiva. Jak mnoho znamená zvýšení ceny chleba pro kapsy spotřebovatelů, vidíme na New Yorku, kde zvýšení chleba jenom o jeden cent na bochníku znamená roční větší vydání na chléb o $16,000,000.

Hnutí za účelem zákazu vývozu potravin je všeobecné. Až kongres shromáždí se znovu v prosinci, bude mu předložena petice s millionY podpisů, žádající, aby proveden byl zákaz vývozu pšenice a jiných produktů. Neučiní-li něco kongres v této věci, pak může se státi, že v dubnu již budeme bez chleba. Před tou dobou již může se prodávati bochník chleba za dvacet centů. Mnozí předpovídají, že cena mouky stoupne až na $20 za sud. Jinými slovy, budeme platiti evropské ceny za americké produkty.

Otázka zásobování masem je podobná. Přítomné vysoké ceny masa mohou býti zaviněny zvýšenou poptávkou 100,000,000 lidí v této zemi, ale přece jenom hlavním viníkem je Evropa. Dle čísel, shromážděných National City bankou v New Yorku, vývoz masa se ztrojnásobil od zahájení války. Vývoz masa všech druhů před válkou byl 445,000,000 liber, ale v roce 1915 stoupl na 885,000,000 liber a ve fiskálním roce 1916 na 1,339,000,000 liber.

Prodej amerických mlékařských produktů do cizích zemí byl v roce 1916 daleko větší, než v letech předcházejících, zatím co přívoz pokles a značnou míru a byl nejnižší v posledních šesti letech. V roce 1916 vyvezeno bylo másla, sýra, mléka a smetany, dle čísel vládního odboru obchodního, o $24,000,000 více, než v roce 1911 nebo 1913. Z toho je patrno, proč ceny mlékařských produktů ve Spojených Státech stouply.

Leč nejenom potraviny, ale i jiné produkty doznaly značného zvýšení v ceně. Za všechno, co nosíme, jsme nyní nuceni platiti daleko vyšší ceny a to ještě nezískáváme zboží takové jakosti jako v minulosti. Všechno střižní zboží, skleněné zboží, ba i tabák, doznalo zvýšení. Brzy nebude možno koupiti šest doutníků za pětadvacet centů jako v minulosti nýbrž bude nutno platiti za každý doutník pět centů. Plátěné zboží a karpety stouply v ceně o 50 až 60 procent. Látky na šaty všeho druhu stouply rovněž v značné míře. Bavlněné zboží stouplo od 25 do 35 procent. Vlněné zboží stouplo podobně.

Mužské obleky stojí nyní o mnoho více, než kdykoliv před tím a budou státi ještě více tuto zimu. Hotové obleky prodávají se již nyní o 25 procent dráže, než dříve. Jeví se značný nedostatek vlny i bavlny. Barviva není lze téměř ani zakoupiti. Hotové obleky poklesávají v jakosti a obleky dobrých hodnot dlužno prodávati o 10 až 15 dollarů dráže. Rukavice, košile a všechny jiné podobné potřeby stouply značně v ceně.

Je přirozeno, že se stoupáním cen masa také stoupala cena kůže. Za obuv v přítomné době musíme platiti značně vyšší ceny, než v minulosti. Střevíce, které prodávaly se za $4 až $5, stojí nyní $6, $7 a $7.50. Evropské armády spotřebují velké množství obuvi a vlády válčících zemí jsou ochotny za ně platiti jakékoliv ceny.

Vysoká cena kovů a všeho druhu stavebního materiálu způsobila, že dnes stavba obydlí vyžaduje o 25 procent větší náklad, než v minulosti. Materiál se zdražil a současně i práce je dražší. Sklo, cement, barva, hřebíky, varniše, plumbařské zařízení a všechno ostatní stouplo o 20 až 40 procent. Jsou lidé, kteří předpovídají další zvýšení všech životních potřeb, stejně jako stavebního materiálu, a tak živobytí i bydlení bude vyžadovati si daleko značnější náklad v tomto roce, než kdykoliv v letech předcházejících.

PRESIDENT WILSON V SHADOW LAWN.

Podobenka tato zhotovena byla v letním sídle presidenta Wilsona ve chvíli, kdy usedl si, aby přečetl si noviny.

OPANOVÁNÍ SVĚTA.

Vypravuje se, že když ruský car Alexander a Napoleon sešli se v Tilsitu, aby rozdělil mezi sebe svět, ruský car žádal jenom o jednu věc a sice o Cařihrad. "Vezměte si všechno, co si přejete," pravil, "ale dejte mně Cařihrad." Napoleon na to odpověděl: "Cařihrad? Nikdy. To by znamenalo opanování světa." Rusko nikdy nevzdalo se myšlenky, že jednoho dne stane se pánem tohoto starožitného města. Většinu svých válek v posledních stoletích vedlo za účelem získání vodních úžin dardanelských, ale nikdy nedosáhlo svého cíle.

Rusko nečiní žádné tajnosti ze skutečnosti, že přeje si získati Cařihrad v této válce. Spojenci dali k tomu již svůj souhlas. Rusové pokusí se zmocniti tohoto města a nebudou litovati jakkoliv velkých obětí, neboť jsou pevni ve svém rozhodnutí. K operacím proti Cařihradu Rusko potřebuje bulharské půdy a má se za to, že tato okolnost mohla by býti důvodem pro odpuštění Bulharům jejich zrady, kdyby si přáli uzavříti separátní mír.

Ve Spojených Státech doposud se plně nechápe, proč má Cařihrad tak velkou důležitost pro Rusko. Mluví se o touze Ruska po získání stále otevřeného přístavu, ale nechápe se, jakou vitální věcí je pro Rusko toto město a proč Napoleon mluvil pravdu, když pronesl hořeji naznačená slova. Cařihrad sám nemá valné ceny. Ale jeho kontrola poskytla by Rusku kontrolu vodní cesty, která je jediným přístupem k území tak velkému jako jsou celé Spojené Státy.

Představme si, že všechny Pacifické a zálivové přístavy byly by zničeny a že Spojené Státy byly by výhradně odkázány na přístav v New Yorku. A tento přístav nalézal by se pod cizí kontrolou. Taková situace byla by podobnou oné Ruska, jehož přístup k Středozemnímu moři nalézá se pod kontrolou Turecka. Rusko je sice obchodně a průmyslově dosud nevyvinuto, ale jeho státníci pamatují na budoucnost.

Rusko má přístup do západní Evropy po železnici. Ale doprava po železnicích nemůže soutěžiti s dopravou po vodě a vedle toho zásilky po železnicích musí procházeti rukama celních úřadů sousedních zemí. Baltické moře na severu je otevřeno o něco málo více než půl roku. Je uzavřeno ledem asi 150 dní na podzim, v zimě a záhy na jaře.

Černé moře nikdy nezamrzá. Znamenité říční systemy napomáhají důležitosti tohoto moře. Po řekách Dněpr, Dněstr a Don dopravují se náklady po říčních parnících až do přístavišť při Černém moři. Splavnou je i řeka Volha která se vlévá do Kaspického moře, odkudž je dobré železniční spojení s místy, nalézajícími se při Černém moři. Výjezd z tohoto moře je ale v cizí kontrole. To je příčina, proč Rusko touží po získání Cařihradu.

Rusko bude jednou velmi důležitou zemí v obchodě a průmyslu. Získá-li Cařihrad, urychlí svůj vývoj. Rusko přineslo přítomné válce již obrovité oběti. Dostane-li se mu jako kořisti Cařihradu, budou tyto oběti náležitě vyváženy.

NOVÉ PŘÍSTROJE VÁLEČNÉ.

Anglické obrněné automobily, kterých použito bylo s tak velkou výhodou proti německým zákopům v severní Francii, jsou, dle náhledu četných vojenských odborníků, předchůdci přístrojů válečných ještě strašlivějších a mocnějších a jsou zahájením nových a ničivějších method při útočení v budoucnosti. Budou v budoucnosti budovány pozemní bitevnice, které v účinnosti rovnati se budou velkým válečným lodím. Budou to moderní pohyblivé pevnosti a útok takových nemine se jistě s cílem.

Kdyby bylo možno zbudovati velký automobil, který byl by schopen nésti dvanáct 14-palcových děl, dvaadvacet 5-palcových děl a čtyři torpédové tuby a mohl se pohybovati po zemi rychlostí dvacíti uzlů, mohl by poraziti armádu o 1,000,000 mužů. Takový válečný přístroj mohl by šířiti smrt a zkázu od jednoho nepřátelského konce k druhému. Tak mocný obrněný automobil mohl by zničiti velká města, mosty a pod.

Je přirozeno, že objevení se takového nového válečného prostředku změnilo by úplně methody válečné, učinilo by pevnosti zbytečností a znamenalo by větší ničení a zkázu, nežli válka přítomná, kterou svět považuje za vyvrcholení válečných hrůz. Je dokonce možné, že tak mocné přístroje válečné byly by schopny znemožniti válku úplně.

Němci snaží se zmenšiti význam a účinnost těchto nových anglických válečných automobilů, ale mezi řádky možno čísti, že působí německému vojsku značné škody. Objevení se těchto automobilů, čili "kádí", jak je nazývají Angličané, vyvolalo značné překvapení a úžas. Němci zahájili prudkou palbu na tyto pohybující se pevnosti, ale oheň jejich neměl žádného účinku. "Kádě" valily se ku předu přes všechny překážky, jež drtily, přes zákopy a rozevranou půdu.

První němečtí zajatci otevřeně prohlašovali, že je nemožností proti takovým válečným přístrojům bojovati. Později Němci pokoušeli se soustřeďovati dělostřelecký oheň proti těmto válečným strojům, ale také bez valného výsledku, ježto obrněné tyto automobily jsou schopny měniti rychle svoje posice a tak nemohou se státi snadným terčem německých střel. Angličtí vojáci jsou náležitě hrdými na tyto válečné automobily a dali jim celou řadu prapodivných jmen. "Kádě" je jménem nejustálenějším.

OBYVATELÉ ZEMĚ PŘED DESETI MILIONY LET.

V některých skalách nehovaly se až po naše dny zkamenělé kosti pravěkých zvířat. A tak lidské vědychtivosti dostává se vzácných zpráv o pozemském tvorstvu, které žilo před miliony a miliony let.

Neúnavná ruka badatelova klaplvkem otvírá němé dosud útroby skal, aby zjevily nejvyššímu tvoru přírody — člověku, jaké podivné předchůdce to na zemi měl. Naše země je takřka již chladnoucí stařenka. Dobu květu a rušného, bouřlivého života má již za sebou. Bývaly doby, — dávno a dávno před objevením se lidí na zemi — kdy na teplé ještě zemi žila zvláštní divoká zvířata, ještěři a draci, jejichž obrazy zdají se nám jako zjevy z pohádky.

Byli tu obrovští ještěři, mohutnější nežli sloni, největší suchozemští tvorové, co jich kdy země nosila; dosahovali 20—30 metrů délky! Rozvírali tlamy ostrými zuby ozbrojené a veliké, že některý by i celé tele najednou spolkl, pohybovali se rozmanitě; ten plazí se jako mlok, onen zvolna kráčí na sloupovitých nohách, jiný poskakuje jako klokan; avšak nejmrštnější jsou ve vodě. Někteří ještěři mají blány roztažitelné jako peruti a létají. Žerou všecko, co jedlého země poskytuje; jsou masožraví, jiní jsou býložraví, někteří jsou bezzubí, jiní strašně zubatí; někteří jsou hlodaví, jiní hmyzožraví — zkrátka ještěří rodina obsadila veškeré zvířecí zaměstnání.

Veleještěra, zvaného Triceratops, trojroh neznáme ještě ani 40 let. Slavný badatel Cope našel po prvé roku 1876 některé jeho kosti, ale větší nálezy poštěstily se až roku 1889 a později ve skalách křídového útvaru Wyomingu, Colorada a Dakoty.

Byla to veliké zvíře, když pouhá lebka měří téměř 2 a půl yardu délky! — Triceratopsi měli na čelní kosti dva velmi silné rohy, na spodu duté, a kromě toho ještě i na nosní kosti krátký roh.

Veleještěři vymřeli. Krokodil podává nám nyní jen slabý obrázek o podivných těch zvířatech, jichž kosti někdy lamači kamene objevují, ještěři byla zvířata málo duševně vyvinutá, ano tupá, jak nám o tom i jejich nepatrný mozeček svědčí. Proto také nedovedli uhájit života v nových poměrech pozemských a vymizeli.

Na jejich místo vstupovali tělesně slabší, ale za to tím šipernější ssavci, kteříž pak dobyli si panství země.

ŘECTÍ DŮSTOJNÍCI, KTEŘÍ ZŮSTALI VĚRNI SVÉMU KRÁLI.

Photo by American Press Association.

Důstojníci, velící vojsku v Athénách, které zůstalo věrno králi Konstantinu během jeho snah za účelem uchránění Řecka od války.